

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Saksbehandler: Pia Roll
Saksbehandlers tlf.:
Deres ref.:
Vår ref.: 2024/1477-7

12.09.2024

Revidert forslag til endring av metode om vilkår for leverandører av balansetjenester og balanseansvarlige i henhold til EBGL art. 18 nr. 1

Statnett viser til RME sin anmodning om endring av forslag til metode etter EBGL artikkel 18 nr. 1 mottatt 12. juli 2024. Statnett sender med dette over revidert forslag til metode til godkjenning.

Vedlagt er:

- endelig forslag til endret metode
- endelig forslag til endret metode med sporede endringer sammenlignet med vårt forslag som ble sendt til godkjenning 31. mai 2024.

Vi har i det følgende kommentert punktene i RME sin endringsanmodning i samme rekkefølge som de fremgikk i deres brev.

Anskaffelsesperioden for kapasitetsmarkedet for mFRR-D endres til 1 måned

Etter anmodning fra RME endres anskaffelsesperioden for kapasitetsmarkedet for mFRR-D til anskaffelsesperioder på 1 måned. Endringer som er gjort i artikkel 47 nr. 2, er å fjerne "minimum" i bokstav b og ta bort bokstav c.

RME vurderer at en kortere anskaffelsesperiode på 1 måned vil være mer effektivt enn lengre anskaffelsesperioder på opptil 3 måneder. Vi er imidlertid ikke sikre på om denne vurderingen er riktig for akkurat dette markedet. Vi viser til redegjørelse for markedene for mFRR-D som vi sendte til RME 10. juni 2024 hvor vi skriver:

"Det er ofte slik at kortere anskaffelsesperioder er mer økonomisk effektivt fordi de aktuelle tilbyderne har en alternativverdi ved å tilby kapasiteten sin i andre markeder, for eksempel vel å delta i døgnmarkedet for kraft. Det er enklere å prise denne alternativverdien ved mer kortsiktig anskaffelsesperioder, samt at risikoen ved feil som gjør at man ikke kan levere reservene allikevel blir mindre. Vi forventer derimot at en lengre anskaffelsesperiode er mer økonomisk effektivt for de aktørene som er mest aktuelle for mFRR-D. Det er i stor grad industriaktører som ikke har en alternativverdi av kapasitet, da de deltar i kraftmarkedet for å kjøpe kraft for å levere en industriproduksjon. Disse aktørene gjør ikke kortsiktige vurderinger av hvor de skal selge en kapasitet. Kostnadene disse aktørene har er i hovedsak knyttet til å tilrettelegge for nødvendige administrative

og operasjonelle prosesser for å kunne redusere forbruket sitt i henhold til vilkårene. For disse aktørene er derfor heller en ulempe med kortsiktige anskaffelser, da forutsigbarhet og inntjening over en lengre periode er viktig. I tillegg reduserer en lengre anskaffelsesperiode transaksjonskostnadene ved å delta i kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Vi ser også at det kortsiktige kapasitetsmarkedet for mFRR i dag ikke er attraktivt for industriaktørene, hvor volum fra forbruk er kraftig redusert."

RME vurderer også at en kortere anskaffelsesperiode er mer effektivt fordi Statnett bedre kan tilpasse oppkjøp av balansekapasitet. Vår vurdering er at vårt kjøp av mFRR-D balansekapasitet vil være nokså stabilt på grunn av stabilt dimensjoneringsbehov for dimensjonerende hendelse. Vi forventer også at prisene for mFRR-D kapasitet vil være relativt stabile og lave sammenlignet med prisene for mFRR kapasitet. Vi er derfor usikre på nytten av kortere anskaffelsesperioder for dette markedet vurdert opp mot økte administrative kostnader på grunn av hyppigere oppkjøp.

Budgivning, anskaffelse og prising av balansekapasitet for mFRR-D per budområde

I RME sin anmodning om endring bes det om at Statnett endrer vilkårene slik at budgivning, anskaffelse og avregning av balansekapasitet skal foregå per budområde. Statnett har på bakgrunn av anmodningen fjernet muligheten for å slå budområder sammen til handelsområder. Vi har erstattet "handelsområde" med budområde i vilkårene.

Statnett vurderer at denne endringen fører til at vi kan få forskjellige marginalpriser i naboerområder, selv om det ikke er flaskehals, og at det kan gi priser og prissignaler som ikke gjenspeiler verdien av kapasiteten. Omfanget av dette vil vi se nærmere på i evalueringen av markedet etter 12 måneders drift.

Reduksjon av minste budstørrelse for mFRR-D

RME viser i anmodning om endring til at et mindre budkvantum vil bidra til å redusere barrieren for å delta i markedet, og gi mulighet for nye aktører til å tre inn i markedet. Statnett har oppdatert vilkårenes artikkel 48 nr. 5 i kapasitetsmarkedet for mFRR-D og artikkel 78 nr. 6 i aktiveringsmarkedet for mFRR-D for å åpne for mindre budstørrelser i mFRR-D markedene. Dette medfører at minste budstørrelse går fra 10 MW for alle bud til at leverandører kan by inn ett bud mellom 5-9 MW. Øvrige bud må være minst 10 MW. Dette er tilsvarende som det foreslåtte kravet i det ordinære mFRR-markedet ved oppstart.

Statnett vurderer at det ikke vil være hensiktsmessig å redusere krav til minstevolum for alle bud, da dette vil gjøre det svært krevende for Statnett å vurdere bud ved kjøp i kapasitetsmarkedet og ha oversikt over bud i aktiveringssituasjonen. Begge disse prosessene skal utføres manuelt. Det er ikke aktuelt å redusere budstørrelsen i dette markedet ytterligere, slik planen er for aktiveringsmarkedet for mFRR.

Overføring av forpliktelser for leveranse av mFRR-D kapasitet

Basert på endringsanmodningen fra RME, vil Statnett tillate overføring av forpliktelser i kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Statnett har lagt inn to nye artikler i vilkårene for kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Artikkel nummer 53 om bytte av leveransepunkt for forpliktelser gjennom kapasitetsmarkedet for mFRR-D og artikkel nummer 54 om overføring av forpliktelser for leveranse av mFRR-D kapasitet.

Markedssegment for mFRR-D

I endringsanmodningen har RME bedt oss klargjøre bruken av "markedssegment" i vilkårene og å redegjøre for behovet for å bruke markedssegment i stedet for markedstidsenhet.

Statnett har presisert definisjonen av markedssegment i artikkel 3 nr. 2 bokstav v for å tydeliggjøre hva et markedssegment er og hvordan det brukes. Statnett har også oppdaget en feil i vilkårene. Vi har fjernet punkt 7 i artikkel 48 om krav til bud og budgivning i kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Punktet viste til at leverandør av balansetjenester skal ha rett til å benytte bud for påfølgende markedstidsenhet. Dette er ikke konsistent med budgivningen i kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Bud skal gjelde for alle markedstidsenheter innenfor et markedssegment og det er derfor ikke mulig å gjøre endringer her.

Behovet for markedssegment kommer av at mFRR-D er designet for å være enkelt. Målet har vært at mFRR-D skal kreve lite ekstra utvikling både for aktørene som deltar og Statnett som skal drifte markedet. Siden hovedmotivasjonen for å utvikle markedet har vært å ikke miste for mange av dagens aktører som bidrar med verdifulle ressurser ved driftsforstyrrelser, har designet vært basert på eksisterende markeder, spesifikt sesongmarkedet for RKOM. Å holde designet enkelt og utviklingsomfanget nede, har vært en forutsetning for at mFRR-D har vært gjennomførbart innen overgangen til automatisert balansering.

Aktørene vi forventer at vil delta i mFRR-D er typisk store industrikunder med døgnkontinuerlig drift, som representerer store reservevolum som kan kobles ut raskt, men som ikke har markedsdeltagelse som sin hovedaktivitet. Inntekten til aktørene baseres hovedsakelig på kapasitetsmarkedet, hvor de legger inn bud med en pris som representerer typiske administrative kostnader knyttet til det å være tilgjengelig for aktivering.

Kapasitetsmarkedet for mFRR-D har stor grad av manuelle prosesser knyttet til bl.a. innsending, oppkjøp og aktivering av bud. Leverandører sender inn bud som e-post med egne vedlegg, og operatør hos Statnett samler dette i et felles Excel-ark når vi skal evaluere budene og gjøre oppkjøp.

En anskaffelsesperiode på en måned vil typisk være representert av fire markedssegmenter: hverdag dag og natt, og helg dag og natt. Hvis det er enkelttimer som skal vurderes ved oppkjøp av kapasitet, vil dette variere fra minimum 24 timer hvis alle dager behandles likt, men varierende bud over døgnet, til maks 744 enkelttimer ved forskjellig bud i hver time gjennom måneden. Vi vil i anskaffelsen av mFRR-D-kapasitet vurdere flere egenskaper ved budene enn pris som restriksjoner i varighet og hviletid. Kompleksiteten i klareringen er så stor at med mange markedstidsenheter vil vi ikke klare å klarere markedet med Excel-ark som planlagt.

For å håndtere oppkjøp per time, mener vi det vil være nødvendig å bygge IT-støtte, og det vil kreve et mer komplisert markedsdesign. Dersom vi ikke kan ha markedssegmenter, eller i praksis får 24 markedssegmenter på en time, tror vi at det vil være behov også for aktørene å sikre seg muligheten til å få tilslag i sammenhengende perioder. Vi tror det vil være lite ønskelig for aktørene å få tilslag i enkelttimer. I våre andre markeder har leverandørene mulighet til å benytte blokkbud for å sikre dette. Å vurdere blokkbud eller på andre måter å ta hensyn til sammenhenger mellom mange "små markedssegmenter" tror vi ikke er mulig for en operatør uten betydelig systemstøtte.

De nordiske TSOene har utviklet støtte for slike avanserte kapasitetsmarkeder for aFRR CM og mFRR CM. Å legge til et nytt marked her vil kreve betydelige ressurser, prioritering over annen videreutvikling, og enighet mellom de nordiske TSOene om å prioritere et norsk marked.

Når det gjelder aktivering av bud mener vi at bruk av markedssegment i kapasitetsmarkedet vil gi en mer stabil budliste i aktiveringsmarkedet for mFRR-D. Også ved aktivering er det planlagt minimalt med støtte; operatøren aktiver ett og ett bud manuelt i en feilsituasjon (f.eks. ved dimensjonerende hendelse), hvor det vil være behov for rask aktivering av store reservevolum, og ofte med varighet over flere markedstidsenheter. Operatøren har da mulighet til å holde oversikt over hvilke ressurser som er tilgjengelige og aktivert. Det tror vi vil være krevende dersom det er hyppige skifter i budlisten.

I tillegg til vurderingene over, vil vi påpeke at ingen aktører som sendte høringsinnspill på markedsvilkårene har bedt om timesoppløsning for mFRR-D-markedet. Aktørene som på nåværende tidspunkt har søkt om prekvalifisering av ressurser for å delta i mFRR-D-markedene er i stor grad tidligere aktører i RKOM B. Disse aktørene er kjent med et slikt markedsdesign som i mFRR-D.

Som forklart over, vil timesoppløsning for mFRR-D-markedet vil kreve utvikling av IT-støtte. Dette vil legge beslag på mye ressurser som allerede er svært opptatt med utvikling av systemløsninger fram mot idriftsettelse av automatisert balanseringen. Det er hverken tilstrekkelig tid eller ressurser til å utvikle systemstøtte for timeshåndtering av mFRR-D. Krav om timesoppløsning for mFRR-D-markedet vil derfor gjøre gjennomføringen av dette markedet svært krevende, og kanskje ikke mulig. Dersom vi ikke kan innføre mFRR-D vil vi miste tilgang til mye verdifull fleksibilitet fra forbruk som over lang tid har spilt en viktig rolle i det norske kraftsystemet. Det mener vi vil være svært uheldig, vil være skadelig for det totale effektiviteten i systemet og vil gjøre overgangen til automatisert balansering enda mer krevende.

Både aktiveringsmarkedet for mFRR og markedene for mFRR-D er nye markeder som skal etableres, og det er uklart hvordan volum vil fordele seg og nivå på pris vil være i disse markedene. Pågående prosess for prekvalifisering av reserver gir noen indikasjoner på hvordan aktørene kommer til å fordele seg, men endelig svar får vi ikke før aktørene faktisk begynner å sende bud inn til de ulike markedene. Tilsvarende vet vi ikke om det vil være stor forskjell mellom klarering på timebasis vs. bruk av markedssegment i mFRR-D, men det er behov for å minimere usikkerheter når så mye av markedet er i endring. Statnett foreslår derfor at behov for markedssegment skal inngå i evalueringen av mFRR-D som skal foretas når markedet har vært i drift et år. Vi mener at operative erfaringer fra bruk av kapasitets- og aktiveringsmarkedet, samt indikasjoner på at leverandører ikke har deltatt på grunn av begrensede budgivningsmuligheter er viktige momenter i evalueringen av bruken av markedssegment.

Krav om evaluering av markedet for mFRR-D

Basert på endringsanmodningen fra RME, har Statnett lagt inn en ny artikkel 15 under om evaluering av kapasitets- og aktiveringsmarkedet for mFRR-D. Artikkelen sier at Statnett skal evaluere bruk, utforming og virkningen av kapasitets- og aktiveringsmarkedet for mFRR-D. Denne evalueringen skal være basert på 12 måneders drift av markedet og oversendes til RME innen 15 måneder etter idriftsettelse av markedet.

Bestemmelser om informasjonsplikt ved redusert tariff eller tilknytning på vilkår

Basert på tilbakemelding fra RME, har Statnett fjernet artiklene om informasjonsplikt ved redusert tariff eller tilknytning på vilkår. Artiklene er erstattet av en generell bestemmelse i Artikkel 6 nr. 3. Statnett vurderer at det er hensiktsmessig at leverandørene er kjent med at det er deres ansvar å sikre tilstrekkelig avtaler med deres nettselskap før en eventuell søknad om kvalifisering. En slik plikt bør derfor beholdes i vilkårene for markedsdeltagelse. Statnett vurderer at nettselskapene også vil få muligheten til å gi informasjon om leverandører som har reguleringsobjekter som er tilknyttet med redusert tariff eller andre vilkår gjennom prekvalifiseringsprosessen.

«Fall-back/forenklet løsning» er omskrevet

Statnett har endret begrep fra "fall-back/forenklet løsning" til "alternative fremgangsmåter" i tråd med den norske oversettelsen av EBGL. Dette er gjort i artiklene 22, 38, 70 og 83.

Lukketid for kapasitetsmarkedet for mFRR-D

Artikkel 47 nr. 1 bokstav c, er oppdatert til å inkludere lukketid og vedståelsesfrist for bud. Vi har foreslått at lukketid skal være maksimalt 10 dager før start av leveranseperioden i aktiveringsmarkedet for mFRR-D.

Vi ønsker å understreke at forslaget til lukketid er basert på prosesser hvor vi kan bruke markedssegment til å klarere kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Dersom vi skal klarere markedet med finere oppløsning vil vi ha behov for vesentlig lengre lukketid.

Klassifisering av aktivering av mFRR-D og innvirkning på ubalanseavregningen

Statnett har valgt å endre artikkel 80 nr. 6 bokstav c i forslaget slik at formål for aktivering av mFRR-D kun er systemregulering. Av den grunn mener Statnett at det ikke er nødvendig å endre artikkel 96 om beregning av ubalansepris. I tillegg har Statnett lagt til et vilkår i artikkel 80 nr. 7 om at alle aktiveringer av mFRR-D skal loggføres og at Statnett skal angi en nærmere begrunnelse for aktiveringsformålet. Vi oppfatter at det ikke gir mening å klassifisere aktiveringer når det kun er ett aktiveringsformål.

Statnett har valgt denne tilnærmingen, siden vi mener det er mest hensiktsmessig at vilkårene er i tråd med tiltenkt praksis, da det gir størst klarhet for alle aktører. Statnett vil begrunne alle aktiveringer av mFRR-D, som for øvrig forventes aktivert sjeldent, og bruken av mFRR-D vil inngå i evalueringen som er inntatt i vilkårene. RME vil dermed kunne følge opp Statnetts praksis for aktivering av mFRR-D og Statnetts begrunnelse ved aktivering.

Metoden tydeliggjøres til å fastsette plikter og rettigheter for Statnett

Statnett har tydeliggjort plikter og rettigheter i vilkårsdokumentet, basert på tilbakemeldinger fra RME. Endringene er gjort gjennomgående i dokumentet og består kun av språklige endringer som ikke påvirker innholdet i artiklene.

Frist for budgivning i aktiveringsmarkedet for mFRR

Statnett har omformulert frist for budgivning i aktiveringsmarkedet for mFRR slik at det blir tydelig at foreløpig frist er kl. 21.30 dagen før driftsdøgnet, men at Statnett vil akseptere bud frem til lukketiden som er 45 minutter før hver driftstime.

Ansvarsfordeling for oversendelse av opplysninger om produksjonsplaner og systemdata

Statnett viser til oppdaterte retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret i henhold til systemansvarsforskriften (fos) § 28a som vi sendte RME til godkjenning 9. september 2024. I foreslåtte retningslinjer til fos § 8a har vi skrevet at hovedregelen er at den balanseansvarlige (BRP) skal sende produksjonsplaner og systemdata, men at dersom leverandør av balansetjenester (BSP), den balanseansvarlige og konsesjonær er enige, kan BSP sende planer og systemdata.

I vilkårene for leverandører av balansetjenester har vi skrevet at leverandør "skal sørge for" at planer sendes inn i henhold til fos § 8a med tilhørende retningslinjer. Statnett mener det er viktig at leverandøren, som er markedsdeltager, sørger for at planer og systemdata sendes inn selv om det er den balanseansvarlige som skal sende planer for en gitt stasjonsgruppe.

Videre har vi valgt å beholde henvisningen til retningslinjene til fos § 8a. Vår vurdering er at det er mest transparent å også vise til retningslinjene hvor godkjent praksis fremkommer.

Når det gjelder rollen som "planleggingsansvarlig" i henhold til kommisjonsforordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnettet for elektrisk kraft (SOGL), er vår vurdering at denne rollen er ansvarlig for utarbeidelse av handelsplaner og ikke produksjonsplaner og systemdata.

Avkortning

På bakgrunn av endringsanmodningen fra RME, har Statnett gått igjennom fastsettelsen av avkortningsfaktorene for de ulike markedene for aFRR, mFRR og mFRR-D. Vi er enige i at avkortningsfaktorene bør være konsistente og ikke-diskriminerende på tvers av markeder, og vil

etterstrebe dette. For aFRR vurderer Statnett at det ikke er hensiktsmessig å endre avkortningsfaktor på nåværende tidspunkt og bakgrunnen for dette er beskrevet under. Når det kommer til mFRR og mFRR-D, mener Statnett at faktorene, gitt ulikhetene i markedene, er ikke-diskriminerende og konsistente mellom markedene. Andre endringer på bakgrunn av endringsanmodningen, utover endringer i formuleringer, vil bli beskrevet under.

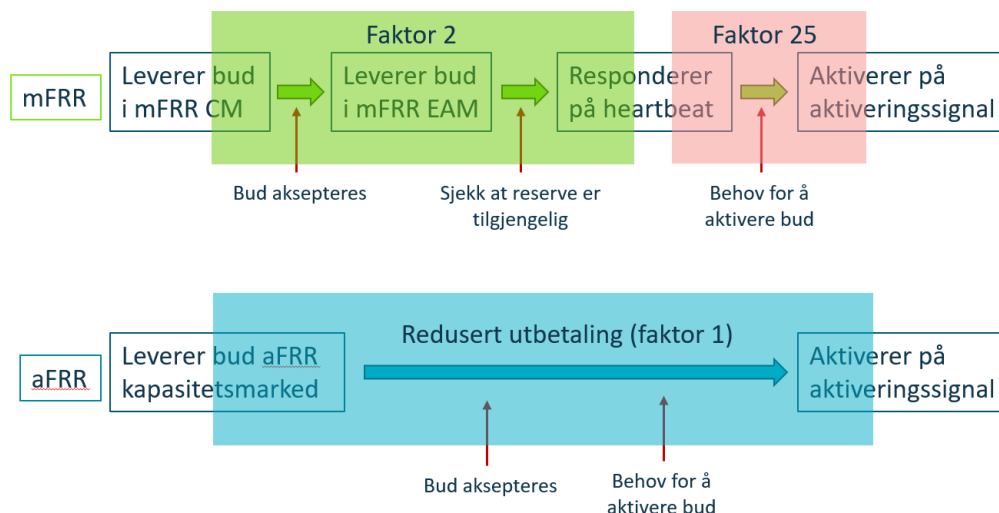
Avkortning i aFRR-markedet

I retrospekt ser Statnett at endring i avkortningsfaktor for aFRR burde vært vurdert på et tidligere tidspunkt i prosessen for å sikre konsistens mellom markedene. Dette ble imidlertid ikke gjort, fordi vi i denne omgang har fokusert på endringer i markedene for mFRR og opprettelse av mFRR-D. aFRR skal ha egen endringsprosess i forbindelse med overgang til PICASSO.

Den kommende endringsprosessen for aFRR, i forbindelse med overgangen til PICASSO, vil omfatte både IT-utvikling og markedsdesign. Statnett har ikke i dag noen IT-løsning på plass for å sikre korrekt avregning av avkortning for aFRR. Dette skal utvikles i forbindelse med overgangen til PICASSO. Avregning av aFRR og mFRR ligger i dag i to forskjellige systemer, hvor det for mFRR blir utviklet automatiserte systemer for avkortning til go-live for mFRR EAM. For aFRR vil ikke et tilsvarende system bli utviklet før nærmere overgangen til PICASSO.

I tillegg mener Statnett at en endring av avkortning i aFRR-markedet bør utredes nøye og selvstendig, og ikke bare være en kopi av reglene i mFRR-markedet. Det er sentrale forskjeller i markedene som gjør at det ikke er mulig å direkte kopiere en faktor fra et marked til et annet.

Markedene for mFRR og aFRR er ulikt oppbygd med ulike tidslinjer. For mFRR er det separate kapasitetsmarked og aktiveringsmarked, mens det for aFRR kun er kapasitetsmarked hvor kapasiteten som blir kjøpt, går direkte til å være tilgjengelig for aktivering. Dette gjør at det ikke er like holdepunkter avkortningene kan knyttes til. Oppbygningen av de to markedene, relevant for avkortning, er illustrert under. For mFRR er det tatt utgangspunkt i samme figur som er benyttet i tidligere dokumenter.

Figuren viser gangen i mFRR og aFRR markedet relevant for avkortning. De foreslåtte avkortningene for mFRR og aFRR er markert med fargede bokser. Det er i mFRR illustrert avkortning for bud som blir kjøpt i kapasitetsmarkedet for mFRR. For frivillige bud (som ikke har tilslag i kapasitetsmarkedet) som ikke lar seg aktivere, er avkortningen faktor 2.

Ulikhetene i markedsstrukturen mellom aFRR og mFRR gjør det utfordrende å sette nye avkortningsfaktorer for aFRR som vil gjøre markedet konsistent med mFRR. I markedet for mFRR legges det inn bud i aktiveringsmarkedet som kan endres frem til lukketid, T-45. Dersom budet er kjøpt i kapasitetsmarkedet for mFRR først, vil en endring mellom kapasitetsmarkedet og lukketid i aktiveringsmarkedet som bryter avtalen for kjøpt kapasitet, gi avkortning med faktor 2. For aFRR er

det ikke noe aktiveringsmarked, og Statnett vurderer derfor at det ikke vil gi konsistens å sette faktor 2 for manglende volum i et marked som ikke finnes. aFRR markedet har heller ikke innført heartbeat (test av elektronisk aktivering), hvilket utelukker en slik avkortning i markedet for aFRR. Et alternativ er å sette faktor 25 for manglende leveranse, men Statnett vurderer at faktor 25 for manglende leveranse ikke gir likhet mellom markedene fordi aFRR har lukketid et døgn før, mens mFRR har lukketid T-45. Avkortningsfaktor 25 er også en høy verdi å sette uten dialog med leverandører. Et annet alternativ kan være å sette en ny faktor for aFRR som er hverken 2 eller 25, men fordi det å sette en avkortningsfaktor kan påvirke aktørenes adferd, vurderer Statnett at dette bør utredes og ikke innføres på kort varsel.

En annen vesentlig forskjell på markedene er at ved overgangen til automatisert balansering vil mFRR aktiveres på bakgrunn av ubalanser i de enkelte budområdene (ACE-balansering), mens aFRR fortsatt vil aktiveres på bakgrunn av frekvensen i synkronområdet. Vår vurdering er at ACE-balansering vil kreve mer mFRR-volum sammenlignet med dagens frekvensbalansering. I tillegg er mFRR en større andel av balanseenergien vi bruker til å regulere systemet. Derfor mener vi det er viktigere å sikre leveranse av mFRR i denne perioden ved å ha avkortningsregler for dette markedet.

Når det gjelder dimensjonering av FRR, har vi i dag kun felles nordiske dimensjoneringskrav for dimensjonerende utfall. Ved overgangen til ACE-basert balansering for mFRR-prosessen vurderer vi at vi har felles nordiske dimensjoneringsforpliktelser for mFRR når det kun er denne reserven som aktiveres basert på ubalanser i budområdene, siden hver TSO har forpliktelse til å balansere sine budområder. Dette taler også for at det i en overgangsperiode frem mot full ACE-balansering ved tilknytning til PICASSO er viktigere å sikre leveranse av mFRR ved å ha avkortningsregler for dette markedet.

Det er også en vesentlig forskjell mellom aFRR og mFRR i at Statnett i dag eier infrastrukturen som styrer leveranse av reserven for aFRR. I dag er ikke kommunikasjon for aFRR mulig over internettforbindelse, og koblingen er derfor via fysiske forbindelser til Statnett sitt SCADA-system. På nåværende tidspunkt er det derfor ikke alltid mulig å si om feil ved leveranse skyldes feil hos leverandør eller Statnett. Det arbeides med ny løsning, men denne vil ikke være på plass før nærmere overgangen til PICASSO.

Statnett vil ha tett oppfølging av leveransene i aFRR for å holde øye med eventuelle utilsiktede vridningseffekter som følge av innføring av ny avkortning i mFRR-markedene. Statnett overvåker levert aFRR i sanntid og tar kontakt med leverandørene dersom de ikke leverer i henhold til forpliktelsene i aFRR-markedet.

Flere av deltakerne i aFRR-markedet deltar også i mFRR markedene og skal bli med over i det nye automatiserte aktiveringsmarkedet for mFRR. Det er sårbart med betydelige endringer i markedet for aFRR nå på kort varsel samtidig med nye krav til leveransene i mFRR EAM.

For å harmonisere utformingen av artiklene om avkortning, har vi skrevet om artikkel 30 om avregning av aFRR-kapasitet som ikke er levert slik at språket er konsistent med tilsvarende artikler for mFRR og mFRR-D. Ut over språklige endringer er nr. 1 bokstav a skrevet om til å bli nummer 1, mens nummer 1 bokstav b er dekket av artikkel 31.

Vurdering av konsistens i avkortning mellom mFRR og mFRR-D

Når det gjelder avkortning og konsistens mellom markedene for mFRR og mFRR-D, har Statnett gjennomgått de foreslåtte faktorene og mener at avkortningsreglene i stor grad er konsistente gitt forskjellene i de to markedene.

Avkortningsfaktorene er satt med to tungt vektete hensyn. Det første hensynet er Statnetts behov for å sikre at reserver blir levert i henhold til avtale, og at brudd på dette gir økonomisk konsekvens som dekker utgiftene ved manglende leveranse. Det andre er hensynet til leverandørenes risiko ved å delta i markedet, og å sikre markedsdeltagelse. Avkortningsfaktorene er satt som et kompromiss mellom de overnevnte hensynene. Dette vil si at det er lett å argumentere for både å øke og å senke avkortningsfaktorene, men Statnett vurderer nåværende faktorer som et riktig kompromiss. Avkortning

i dette formatet er nytt, og Statnett vil kunne endre faktorene ved en senere anledning dersom erfaring tilsier at dette burde gjøres.

Når det kommer til hvorvidt avkortningsfaktorene gjenspeiler kostnadene ved uteblitte reserver er dette usikkert. Kostnaden for en uteblitt reserve vil variere, samt at den er vanskelig å beregne eksakt. Avkortningen er knyttet til marginalpris i et forsøk på at den skal gjenspeile kostnaden ved manglende reserver. Lav marginalpris i markedet betyr at det er billig for Statnett å sikre kapasitet i kapasitetsmarkedet, mens høy marginalpris betyr at det har vært dyrt for Statnett å sikre reserver.

Vi har også sett behov for å gjøre mindre endringer i vilkårene. Vilråene er skrevet om slik at de blir likere på tvers av markedene og vi har rettet skrivefeil. For mFRR-D er punktet som omhandler avkortningsfaktor 1 ved å trekke bud i god tid endret fra å kun gjelde forbruksleverandører til å gjelde alle leverandører av mFRR-D.

Behov for øvrige endringer av forslaget

RME hadde i punkt 15 i sin endringsanmodning inkludert en rekke mindre punkter som vi har etterkommet i nytt forslag til vilkår. Vi kommenterer noen av punktene her.

RME skrev i sin endringsanmodning at vi skulle konkretisere dato for når vilråene skal være fullt iverksatt. Vilråene skal iverksettes ved overgang til automatisert balansering. Dette var Statnett sitt opprinnelige forslag til tidsplan ("timescale") for gjennomføring. RME skriver i sin endringsanmodning at en slik tidsplan også må inkludere en frist for gjennomføring som skal være en konkret dato. EBGL artikkel 5 nr. 5 sier at en tidsplan for gjennomføring kan være maksimalt et år etter regulator sin godkjenning. Statnett har etter en vurdering satt frist for iverksettelse av vilråene til 31. mars 2025. Planen er å iverksette vilråene ved overgang til automatisert balansering 3. desember 2024.

RME skrev av vi skulle tydeliggjøre artikkel 11 om markedstidsenhet. Det er gjort tydelig i vilråene at markedstidsenheten er 60 minutter for kapasitetsmarkedene og 15 minutter for aktiveringsmarkedene.

I endringsanmodningen skrev RME at vi kunne vurdere å lage en egen bestemmelse om at Statnett har delegert enkelte oppgaver til eSett iht. EBGL artikkel 13. Statnett har lagt til artikkel 104 som inneholder bestemmelser for bortsetting av oppgaver relatert til balanseavregning. Artikkelen er utformet basert på hvordan dette tidligere var regulert av forskrift om kraftomsetning og netjtjenester. I vilkår for leverandør av balansetjenester er det for hvert energi- og kapasitetsprodukt en artikkel med helhetlig beskrivelse av avregnings- og oppgjørprosessen. For å sikre en god forståelse av prosessene, er det beholdt for hver av dem at eSett utfører oppgjørene.

Statnett foreslår mindre endringer i forslaget

I gjennomgangen av endringsanmodningen og arbeid med endringer av retningslinjer til systemansvarsforskriften har vi sett behov for noen mindre endringer av forslaget. Disse er kommentert under.

Ta ut artikkel om utveksling av FRR-kapasitet mellom budområder

I versjonen av vilråene som ble godkjent i januar 2024 har vi skrevet inn en bestemmelse om allokering av kapasitet for FRR, se artikkel 15 i godkjent metode og artikkel 14 forslaget som nå sendes til godkjenning. Vi ber RME om å ta ut bestemmelsen selv om det ikke er en del av RME sin endringsanmodning.

Allokering av handelskapasitet for FRR ligger utenfor anvendelsesområdet til EBGL artikkel 18. I tillegg er allokering av slik kapasitet regulert andre steder. Dersom bestemmelsen tas med i metoden etter EBGL artikkel 18, vil det føre til overlapp i reguleringen av handelskapasitet.

Å beholde artikkelen om utveksling av FRR-kapasitet mellom budområder vil innebære en utvidelse av anvendelsesområdet til metoden. EBGL artikkel 18 nr. 4-6 sier eksplisitt hva som skal være med i vilråene for leverandører av balansetjenester og balanseansvarlige. Allokering av handelskapasitet er

ikke inkludert i artikkelen. I EBGL artikkel 18 nummer 5 står det at vilkårene for leverandører av balansetjenester skal inneholde reglene, kravene og fristene for kjøp og overføring av balansekapasitet i henhold til artikkel 32, 33 og 34. Verken artikkel 32, 33 eller 34 regulerer allokering av handelskapasitet til reserver. Dette reguleres i EBGL artikkel 38 flg. og tilhørende metoder.

Allokeringsreglene i artikkel 38 flg. knytter seg til de tilfeller der flere TSOer velger å utveksle eller dele FRR-kapasitet. I Norden har vi utviklet en nordisk metode for allokering av handelskapasitet etter EBGL artikkel 41, som nå gjelder for kapasitet for aFRR. Dersom vi frem i tid velger å delta i nordisk kapasitetsmarked for mFRR, vil metoden også gjelde for dette markedet.

Vår forståelse av EBGL er at reglene i artikkel 38 flg. ikke gjelder internt mellom et lands budområder der det ikke er et felles marked for utveksling av kapasitet mellom flere TSOer. Dette betyr at det er opp til nasjonale regler å si noe om allokering mellom de interne budområdene til en TSO der det ikke er et felles marked for utveksling av kapasitet mellom flere TSOer. Dette er tilfelle for mFRR. For Statnett, er det fos § 6 som regulerer fastsettelse av handelskapasitet.

Fastsettelse av handelskapasitet mellom budområder er regulert i fos § 6, og det er derfor naturlig at vår praksis beskrives i retningslinjene etter fos. I forslag til endringer i retningslinjer som er sendt til godkjenning til RME 9. september 2024, har vi også beskrevet prosessen for allokering av handelskapasitet til utveksling av FRR.

Endret formulering om til innkjøpt budvolum i kapasitetsmarked for mFRR-D

Vi har fjernet "per budområde" i artikkel 50 nr. 2 bokstav e. Dette er fordi prosessen for dimensjonering ikke er ferdig på klareringstidspunktet for kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Dimensjonering av reserver gjøres per budområde, men dette er noe som avklares nærmere driftstimen og ikke ved oppkjøp av reserver i kapasitetsmarkedet for mFRR-D. Vi vil ikke anskaffe mFRR-D-reserver vi ikke tror kan nyttiggjøres til å dekke dimensjoneringskrav for dimensjonerende hendelser, men denne er altså ikke tallfestet ennå på klareringstidspunktet.

Endringer i artikkel 6 om avtale for å bli leverandør av balansetjenester

Statnett har gjort endringer i artikkel 6 av punktet som handlet om avtale for å bli leverandør av balansetjenester (BSP). I henhold til forslaget skal en aktør som ønsker å bli registrert som BSP oversende til Statnett en signert avtale hvor de bekrefter at de oppfyller og aksepterer vilkårene og at de har en balanseansvarlig for hvert reguleringsobjekt, eventuelt at de selv er balanseansvarlig. Vi har kommet til at det ikke er behov for å gjennomføre en prosess med søknad og godkjenning, det er tilstrekkelig at vi mottar en slik signert avtale.

I tidligere vilkår var det satt tidsfrister til Statnett sin behandling av søknader. Da det ikke lenger sendes inn en søknad, men kun en avtale, ser Statnett ikke at det er behov for å sette tidsfrister til saksbehandlingen.

I henhold til vilkårene kan Statnett be om dokumentasjon på at vilkårene er oppfylt. Vår vurdering er at det vil være svært få tilfeller hvor dette vil bli aktuelt.

Til informasjon så vil man for hvert reguleringsobjekt måtte gjennomgå en prosess for prekvalifisering i henhold til SOGL¹ artikkel 159. I denne prosessen vil vi be om dokumentasjon og gjennomføre en vurdering av om vilkårene er oppfylt.

Spørsmål om tjenesteutsetting

I anmodning til endring fra RME stilles det spørsmål til artikkel 60 nr. 1 om aktører som utfører aktivering på vegne av en leverandør av balansetjenester må være kvalifisert som en leverandør av balansetjenester. Statnett vurderer at det ikke er behov for at disse aktørene er kvalifisert som

---

¹ Forordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om fastsettelse av retningslinjer for drift av transmisjonsnett for elektrisk kraft.

leverandør av balansetjenester eller balanseansvarlig da ansvaret for aktiveringen tilfaller relevant leverandør av balansetjenester.

Andre språklige endringer

I arbeidet med endringsanmodningen har Statnett også gjort mindre språklige endringer for å tydeliggjøre vilkårene.

Med vennlig hilsen

Tom Tellefsen
Direktør
Systemansvar og portefølje

Pia Roll
Systemansvar og portefølje

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter